

کد کنترل

120

F

آزمون (نیمه‌متمرکز) ورود به دوره‌های دکتری - سال ۱۴۰۱

دفترچه شماره (۱)

صبح جمعه ۱۴۰۰/۱۲/۶

«اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می‌شود.»

امام خمینی (ره)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
سازمان سنجش آموزش کشور

رشته تاریخ و تمدن ملل اسلامی (کد ۲۱۳۲)

جدول مواد امتحانی، تعداد، شماره سؤال‌ها و زمان پاسخ‌گویی

زمان پاسخ‌گویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
۱۲۰ دقیقه	۹۰	۱	۹۰	مجموعه دروس تخصصی: - زبان عربی - تاریخ و تمدن ملل اسلامی

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

این آزمون نمره منفی دارد.

حق چاپ، تکثیر و انتشار سؤال‌ها به هر روش (الکترونیکی و...) پس از برگزاری آزمون، برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز این سازمان مجاز می‌باشد و یا متخلفان برابر مقررات رفتار می‌شود.

* متقاضی گرامی، وارد نکردن مشخصات و امضا در کادر زیر، به منزله غیبت و حضور نداشتن در جلسه آزمون است.

اینجانب ..... با شماره داوطلبی ..... با آگاهی کامل، یکسان بودن شماره صندلی خود را با شماره داوطلبی مندرج در بالای کارت ورود به جلسه، بالای پاسخ‌نامه و دفترچه سؤال‌ها، نوع و کد کنترل درج شده بر روی دفترچه سؤال‌ها و پایین پاسخ‌نامه‌ام را تأیید می‌نمایم.

امضا:

■ ■ عین الأنسب للجواب عن الترجمة أو التعريب أو المفهوم (۱-۱۰)

۱- ﴿ و أما من آمن و عمل صالحاً فله جزاء الحسنی، و سنقول له من أمرنا یسرّاً ﴾:

- ۱) اما هرکس که ایمان بیاورد و عمل صالح انجام دهد، نیکی برای او خواهد بود، و دستورهای آسانی به او خواهیم داد.
- ۲) اما آنکس که ایمان آورده باشد و اعمال صالحه بجا آورد، پاداش نیکی برای او خواهد بود، و کارهای خود را بر او آسان خواهیم کرد.
- ۳) اما کسی که ایمان بیاورد و عمل صالح انجام دهد، نیکی برای او خواهد بود چون پاداش، و از دستورهای خود آسان را به او خواهیم گفت.
- ۴) اما هرکس ایمان آورده باشد و اعمال را به شایستگی انجام دهد، نیکی برای او به‌عنوان پاداش داده خواهد شد، و کارهای آسان را برای او خواهیم گفت.

۲- « ما زلت أقيم في هواه عُذري حتى رجعت العاذلُ يهواه معي »:

- ۱) كلما لامني اللائم في هواه كنت أبين أسراري في المحبة فاستمررت في ذلك حتى عشقه هو أيضاً.
- ۲) أقيم في حبه دائماً و أنا معذور حتى يرجع اللائم باللوم على هواه و أنجو من لومه.
- ۳) ما زلت أقيم في الهوى العذري حتى صار اللائم عاشقاً له مثلي.
- ۴) ليس لي في حبه عذر حتى عاد العاذل معي يحبه ترخماً علي.

۳- « ماذا الذي فجَّع الهمام بوثبة و عدا على دمه و كان العادي؟ »: ما الذي .....

- ۱) ألم قلب الإمام السَّخي و الجواد و أثار دمه على الأعداء؟
- ۲) ألم قلب الملك الشجاع و السَّخي و أثار دمه على الأعداء؟
- ۳) عدا على الملك الشجاع و السَّخي فقتله و كان قوياً على أعدائه؟
- ۴) غلب على همّة الإمام الشجاع و السَّخي فأثار دمه على أعدائه؟

۴- « قد يغرب العقل ثم يؤوب و يكدر الماء ثم يصفو، فكل غمرة فإلى اتجلاء! »:

(۱) اگر عقل دور شود حتماً به جای خود برمی‌گردد و آب کدر ناچار صاف می‌شود و هر تیرگی سرانجام روشن خواهد شد!

(۲) عقل حتماً دور گشته سپس به راه خود رجوع می‌کند، و آب گل آلود زلال می‌گردد، پس هر غباری ناگزیر روزی از بین می‌رود!

(۳) هر تاریکی روزی روشن خواهد شد همانگونه که عقل چون از بین برود باز خواهد گشت و آب اگر کدر شود زلال خواهد گشت!

(۴) گاهی عقل زایل می‌شود سپس به حال خود باز می‌گردد، و آب تیره می‌شود سپس به صافی می‌گراید، پس هر تاریکی بسمت روشنائی است!

۵- « عین الصحیح فیما یستنبط کلیاً من العبارة التالية: « کفیت مذ مبطت عني الثائم و نیطت بي الغمائم بأن أغشى مكان الأدب »:

(۱) الاجتياز من مرحلة الطفولة والحصول بواسطة الأدب على مكانة مرموقة.

(۲) الضجر و الاستياء إثر تعويذات الطفولة و الحب و الاشتياق إلى الأدب.

(۳) الحرص على طلب العلم و الأدب بعد الاجتياز من عهد الطفولة.

(۴) تحمل التعب بواسطة التعويذات و الحرمان عن طلب الأدب.

۶- « قد يهلك المرعي عنف الراعي! ». عین المناسب للمثل:

(۱) من لم يدار المشط ينتف لحيته!

(۲) لاجديد لمن لايلبس الخلقا!

(۳) لكل امرئ من دهره ما تعودا!

(۴) من لم يكرم نفسه لم يكرم!

۷- « إن حالت القوس، فسهمي صائب! ». عین المناسب للمثل:

(۱) اصل بد نیکو نگرده!

(۲) از اسب افتاده از اصل نیفتاده!

(۳) پای کژ در کفش کژ می‌رود!

(۴) کار نیکان را از خود قیاس مگیر!

۸- « برخلاف آنچه غالباً تصور می‌شود، کار علمی در عالم اسلام از همان قرن اول هجری در عرصه قابل توجهی شروع شده بود! »:

(۱) على عكس ما تتصوره الغالبية من الناس، فإنّ العمل العلمي في عالم الإسلام قد شرع من القرن الأوّل الهجري في نطاق يلفت للنظر!

(۲) عكس ما يتصور العموم، فإنّ العمل العلمي في عالم الإسلام كان قد ظهر من القرن الأوّل الهجري بالذات على نطاق يجلب الأنظار!

(۳) على خلاف ما يتصور عامة، فإنّ النشاط العلمي في العالم الإسلامي قد أخذ يظهر بشكل ملفت للنظر منذ القرن الأوّل للهجرة!

(۴) خلافاً للتصور السائد، فإنّ النشاط العلمي في العالم الإسلامي كان قد بدأ منذ القرن الأوّل الهجري بالذات على نطاق ملفت للنظر!

- ۹- « جالب این است که اولین نمونه شعر فارسی، به همان اندازه که نمونه قدیمی‌ترین شعر به زبان فارسی دری است، قدیمی‌ترین شعر اسلامی این زبان هم بشمار می‌آید!»:»
- (۱) من الجدير بالذكر أنّ النموذج الأوّل من الشعر الفارسي، يعدّ أقدم الأشعار الإسلامية في هذه اللغة بنفس النسبة التي يعتبر أقدم شعر باللغة الفارسيّة الدرية!
- (۲) من الطّريف أنّ النموذج الأوّل من الشعر في اللغة الفارسية، يعتبر أقدم الأشعار الإسلامية بنفس المقدار الذي يعتبر أوّل نموذج للشعر في الفارسيّة الدرية!
- (۳) ممّا يلفت النظر أنّ أوّل نموذج للشعر الفارسي، بمقدار ما يعتبر أقدم شعر بالفارسية الدرية في عين الحال يعتبر أقدم الأشعار الفارسية الإسلامية!
- (۴) من الطّريف أنّ أوّل نموذج للشعر الفارسي، يعدّ أقدم شعر إسلامي في هذه اللغة بنفس نسبة اعتباره نموذجاً لأقدم شعر باللغة الفارسيّة الدرية!
- ۱۰- « مگر گرسنگی می تواند بر جنگجویی شجاع غلبه کند و او را از جنگیدن باز دارد، هرگز، گرمای سوزان بر درخت بیابانی تأثیر نمی گذارد!»:»
- (۱) هل بإمكان الجوع أن يتسلط على مقاتل شجاع و يعدله عن المقاتلة، لا، والله لا تتأثر الشجرة البرية بحرارة شديدة!
- (۲) هل يستطيع الجوع أن يتغلب على مناضل شجاع و يشغله عن المناضلة، كلا، لا تؤثر حمارة القبط على الشجرة البرية!
- (۳) كيف يمكن أن يُسلط الجوع على رجل مناضل قوي، و يغفله عن النضال، كلا، لا تتأثر حمارة القبط على شجرة البر!
- (۴) كيف يتسلط العرث على مقاتل قوي شجاع و يكفه عن القتال، لا، لا تؤثر على شجرة برية الحرارة الشديدة!

■ ■ عین المناسب للجواب عن التشكيل (۱۱-۱۳)

۱۱- عین الخطأ:

- (۱) مهما يكن فإن الإمارات الفارسية هيأت لإنهضة أدبية واسعة،
- (۲) و قد اقترنت هذه النهضة بمذهب التصنيع، و لعل من الطريف،
- (۳) أن نذكر هنا أن كل أماره استهزت بمراكز مختلفة للنهضة الأدبية،
- (۴) ففي الإمارة السامانية نجد نيسابور التي أخرجت الثعالبي!

۱۲- عین الخطأ:

- ۱) يَا عَقِيْبَ الْفَلَآكِ كَيْفَ اَمْسَيْتَ؟ حَدَّثْتَنِي كَيْفَ رَأَيْتَ الطُّوفَانَ،
- ۲) وَ مَتَى كَانَ سَيْلُ الْعَرَمِ وَ مُذْ كَمْ مَاتَ عَوْجُ وَ مَتَى تَبَلَّبَتِ الْاَلْسُنُ،
- ۳) وَ مَا حَبَسَ غُرَابَ نُوحٍ وَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي السَّقِينَةِ وَ مُذْ كَمْ ظَهَرَتِ الْجِبَالُ،
- ۴) وَ أَيُّ هَذِهِ الْاَوْدِيَةِ اَقْدَمُ، اَنْ تَهْرُ بَلَخَ اَمْ النَّيْلِ اَمْ الْفُرَاتِ اَمْ دِجْلَةَ؟

۱۳- عین الخطأ:

- ۱) رَفَعَ الطَّلِبَةُ اَصْوَاتَهُمْ فَرَحًا عِنْدَمَا اَعْطَتْهُمِ الْجَامِعَةُ مَنَحَاتٍ دَرَسِيَّةً!
- ۲) اَقَامَ الطِّفْلُ صِلَاتَهُ فَاغْدَقَ عَلَيْهِ وَالِدُهُ صِلَاتَهُ الْكَثِيرَةَ!
- ۳) اِسْتَدْعَتِ الْمَحْكَمَةُ قَضَاتَهَا لِعَقْدِ جَلْسَةٍ طَارِئَةٍ!
- ۴) ذَكَرَ الْمَعْلَمُ فِي الصَّفِّ نِكَاتَهُ الْمُفِيدَةَ!

■ ■ عین المناسب للجواب عن الإعراب و التحليل الصرفي (۱۴-۱۸)

۱۴- ﴿ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا ﴾. عین الخطأ:

- ۱) زعم: فعل من أفعال القلوب أو التحويل لليقين، و هي من التواسخ، اسمه «الذين» و المصدر المؤول «أن لن يبعثوا» مفعول به و قد سدّ مسدّ مفعوليه
- ۲) يبعثوا: مضارع، مجرّد ثلاثي، مبني للمجهول، منصوب بحرف «لن» و علامة نصبه حذف نون الإعراب، و نائب فاعله ضمير الواو البارز
- ۳) أن: حرف مخفّف من «أنّ» المشبّهة بالفعل، اسمه ضمير الشأن تقديره «أنّه» و خبره جملة «لن يبعثوا»

۴) كفروا: فعل ماضٍ، مبني للمعلوم، فاعله ضمير الواو البارز و الجملة فعلية و صلة و عائدها ضمير الواو

۱۵- « رَبُّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ! ». عین الخطأ:

- ۱) كاسية: مشتق و اسم فاعل، مجرور بحرف الجرّ «ربّ»، و الجار و المجرور متعلّقها محذوف و شبه الجملة خبر مقدّم مرفوع محلاً
- ۲) يوم: مفرد مذكّر، معرّف بالإضافة، ظرف أو مفعول فيه للزمان و منصوب و متعلّقه شبه الفعل «عارية»، القيامة: مضاف إليه و مجرور
- ۳) ربّ: حرف جرّ شبيه بالزائد، «كاسية»: مجرور في اللفظ بحرف «ربّ» و مرفوع محلاً على أنّه مبتدأ و خبره «عارية» و الجملة اسمية
- ۴) الدنيا: مشتق و اسم تفضيل، معرب و مقصور، مجرور بكسرة مقدّرة، و الجار و المجرور متعلّقهما محذوف و شبه الجملة نعت للمنعوت «كاسية»

١٦- « كفى بك داء أن ترى الموت شافياً و حسب المنايا أن يكن أماتياً». عین الخطأ:

- (١) يكنّ: مضارع من الأفعال الناقصة، اسمه ضمير النون و الجملة مصدر مؤول و خبر للمبتدأ « حسب »
- (٢) كفى: فعل ماضٍ و فاعله ضمير الكاف في « بك»، و مفعوله المصدر المؤول « أن ترى» تأويله: رؤيتك
- (٣) بك: الباء حرف جر زائد، و الكاف ضمير متصل في محلّ نصب مفعول به لفعل « كفى» مقدّم على الفاعل

(٤) ترى: فعل مضارع مهموز العين، فاعله ضمير « أنت» المستتر و مفعوله « الموت» و الجملة مصدر مؤول و فاعل لفعل « كفى»

١٧- « فليظنّوا أننا أمضى عزيمة!». عین الخطأ:

- (١) أيّ: اسم استفهام و معرب، مبتدأ و خبره « أمضى» و الجملة اسمية قد سدّت مسدّ المفعولين لفعل « ينظروا»
- (٢) أمضى: مشتق و اسم تفضيل (مصدره: مضاء)، نكرة و مقصور، خبر مفرد للمبتدأ « أيّ» و مرفوع بضمة مقدّرة
- (٣) عزيمة: جامد و مصدر (جمعه: عزائم)، تمييز مفرد أو ذات و منقول عن المبتدأ، و مميّزه « أمضى»

(٤) ينظروا: فعل مضارع مجزوم بحرف اللام، و من ملحقات أفعال القلوب في التعليل عن العمل في جميع الأحوال، و فاعله ضمير الواو البارز

١٨- « فأكثر ما تلقى الفقير مدهناً و أكثر ما تلقى الغني مرثياً». عین الصحيح:

- (١) « مدهناً» و « مرثياً» حالان من المفعول به، لا تصلحان للخبرية، و الخبر في الجملتين محذوف وجوباً
- (٢) « ما» في « ما تلقى» موصول حرفي، و هو و صلته في محلّ الرفع على الخبرية
- (٣) « ما» موصول اسمي، و هو مضاف إليه لـ « أكثر» و فاعله في المعنى
- (٤) « مدهناً» و « مرثياً» حالان من المبتدأ، و هما خبران في محلّ الرفع

■ ■ عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (١٩-٣٠)

١٩- عین مجموعة ليست فيها همزة الوصل:

- (١) استعين - أصبر - إبن
- (٢) أنقذ - أستطيع - أبناء
- (٣) امرأة - أربعة - أيام
- (٤) إثنان - أكرم - إسمعي

۲۰- عین المضارع المؤكّد معرّبًا:

- (۱) هل تُلزِمَنَّ نفسك أن تكتسب الفضائل و تغيّر عاداتها المذمومة؟! (۱)
- (۲) ليّتها تدعوّنتي أن أشارك في الندوة فأزور أصدقائي القداماء!
- (۳) لا يُسيطرَنَّ عليك اليأس، فيسقطك على الأرض!
- (۴) ألا تقيانّ بعهدكما لمّا تعدان؟! (۲)

۲۱- عین ما يجوز فيه حذف العائد:

- (۱) إعمل في حياتك الدراسيّة ما أنت عامل.
- (۲) جاء من الزملاء الذي إياه دعوت إلى الورشة.
- (۳) رأيت من هو يحترم الآخرين عندما يساعدهم.
- (۴) تكلمت حول هذه العويصة مع من هو في الندوة.

۲۲- عین ما يختلف فيه نوع « اللام » عن البقية:

- (۱) ﴿ و الذين هم لأماناتهم و عهدهم راعون ﴾ (۱)
- (۲) ﴿ و علمناه صنعة لبوسٍ لكم ﴾ (۲)
- (۳) ﴿ سمّاعون للكذب أكّالون للسُّحت ﴾ (۳)
- (۴) ﴿ متاع للخير مُعدّ أثيم ﴾ (۴)

۲۳- عین الألف والألام عهدًا ذهنيًا:

- (۱) سوف يدرك الأستاذ المجرب و الباحث الحصيف من بين الأساتذة و بذلك تجهّز بمعلومات قويمة و مفيدة.

- (۲) المديرية بينما كانت تلقي محاضرة في القاعة، قالت: اليوم نعرف الذين حصلوا على درجة القبول.
- (۳) اتّصلت زميلتي بأبويها و بعد مكالمتها إياهما، قالت: سيلتقي بعضنا ببعض في المراسيم.
- (۴) في عالمنا هذا بلاد كثيرة قد توسّعت الآن و هي تصدر إنتاجاتها إلى البلاد الأخرى.

۲۴- عین الصحيح في البناء للمجهول:

- (۱) عاقب المعلم الكسول ← عوقب الكسول من المعلم.
- (۲) خولنا الله الحرية في الحياة ← خولت الحرية في الحياة.
- (۳) ذهبنا بالفتاة إلى المدرسة ← ذهبنا بالفتاة إلى المدرسة.
- (۴) ذهبنا بالفتاة إلى المدرسة ← بالفتاة ذهب إلى المدرسة.

۲۵- عین الصحيح (في اسم الفعل):

- (۱) حَيّوا على المعروف؛ فالوقت ضيق!
- (۲) شتان الأمر أيها الأمير!
- (۳) عندك الوعي فإنّ العدو خداع!
- (۴) الغفلة بلة أيها الوعي!

۲۶- عین الواو لا تكون إلا معية:

- (۱) بعد غياب الشمس طلع النجم و القمر في السماء.
- (۲) نجحت أنا و اثنتين من زميلاتي في الامتحان.
- (۳) كل طالب و جهده متلازمان في العمل.
- (۴) إن الله يرزقنا و إياكم لو كنا كادحين.

۲۷- عین ما نیس فيه أسلوب الاشتغال:

- (۱) الجهل و الكبر احذرهما دائماً!
- (۲) إن الشر لا تقربه أبداً!
- (۳) إذا الخير وجدته فأسرع إليه!
- (۴) ألا الشرك بالله فلا تقربه أبداً!

۲۸- عین الحال التي تكون فضلة (لا يتوقف عليها معنى الكلام):

- (۱) « وقتت بزيع الدار قد غير البلى * معارفها و الساريات الهواطل »
- (۲) « إنما الميت من يعيش كثيراً * كاسفاً باله قليل الرجاء »
- (۳) ﴿ و ما خلقنا السماوات و الأرض و ما بينهما لآعين ﴾
- (۴) ﴿ لا تقربوا الصلاة و أنتم سُكاري ﴾

۲۹- عین الخطأ للفراغات:

« طالعت حتى الآن ..... مقالة، و لم يعجبني منها إلا ..... مقالات، غير أن المقالة ..... كانت أفضلها! »:

- (۱) مائتي / عشر / المائة
- (۲) إحدى عشرة / خمس / العاشرة
- (۳) ثلاثاً و عشرين / ثمانی / العشرين
- (۴) تسعين / ثمان / الحادية عشرة

۳۰- عین الخطأ:

- (۱) يا فاطمة زميلتنا! اصبري حتى نلتحق بك فإننا لانعرف الطريق و نحتاج إلى مساعدتك!
- (۲) يا يحيى أخانا! سنجتمع بعضنا ببعض في قاعة المطار و نستودع زميلنا الكريم!
- (۳) يا سعيد الكثير العلم! اسمح لنا أن نستفيد من ينابيع علمك الدافقة!
- (۴) يا مريم الذكيّة! إنك ستحصلين على درجة ممتازة كما سبق!

۳۱- فلسفة تنظيم و نوشتن پیمان نامه عمومی مدتی پس از هجرت چه بود؟

- (۱) تعیین حقوق قبایل و طوایف مختلف ساکن در یثرب
- (۲) پیشگیری از نفوذ و دخالت منافقان در امور جامعه نوپای اسلامی
- (۳) تشکیل جامعه آرمانی اسلام در یثرب تحت رهبری رسول خدا (ص)
- (۴) تعیین حقوق قبایل و طوایف مختلف مسلمان و تفکیک آنان از یهودیان

۳۲- پس از کدام رخداد، قدرت و نفوذ معنوی رسول خدا (ص) و شکوه اسلام بر قریش آشکار شد و برخی از رجال برجسته قریشی به اسلام گرویدند؟

- (۱) انعقاد صلح حدیبیه
- (۲) شکست قریش در غزوة احزاب
- (۳) پیروزی مسلمانان بر یهودیان خیبر
- (۴) عمره ذی‌قعدة سال هفتم هجری

- ۳۳- کدام عامل در تقویت و پیشرفت حکومت و خلافت معاویه تأثیر نداشت؟
 (۱) آشنایی اعراب مهاجر به مشارف شام با تمدن بیزانسی قبل از اسلام
 (۲) برقراری تعادل و توازن میان قبایل جنوبی و شمالی (قیسی و کلبی)
 (۳) رونق دوباره تجارت میان شرق و غرب با از میان رفتن مرزهای سیاسی میان ایران و روم شرقی
 (۴) مدیریت درست کشور که از نظام بیزانسی مایه گرفته و معاویه از خدمت مشاوران بیزانسی بهره می‌گرفت.
- ۳۴- علت اصلی متقاعد شدن سلیمان بن عبدالملک از پیشنهاد ولایتعهدی عمر بن عبدالعزیز از سوی رجاء بن حیوه چه بود؟
 (۱) ناامیدی سلیمان به حمایت قبایل یمنی در جانشینی نزدیکانش
 (۲) قدرت و نفوذ بالای مخالفان سلیمان و عدم پذیرش ولایتعهدی نزدیکان او
 (۳) سلیمان از مدیریت و کفایت عمر بن عبدالعزیز در دوران ولایتش بر مدینه خشنود بود.
 (۴) عمر بن عبدالعزیز فردی زاهد و با دیانت بود که می‌توانست اوضاع جامعه را بهبود بخشد.
- ۳۵- ناخشنودی کدام نیروها و گروه‌های سیاسی و اجتماعی، پنهانی و آشکار در قتل خلیفه دوم مؤثر تر و توطئه‌آمیز بود؟
 (۱) شیوخ قبایل عرب
 (۲) اسرای ایرانی در مدینه
 (۳) برخی اشراف و سران قریش
 (۴) برخی سران و بزرگان انصار
- ۳۶- انگیزه اصلی دعوی چند پیامبر دروغین در آخر زندگانی رسول خدا (ص) و خلافت ابوبکر چه بود؟
 (۱) ریاست طلبی
 (۲) عصبیت قبیله‌ای
 (۳) رقابت دینی با قریش
 (۴) مخالفت با پرداخت زکات
- ۳۷- مهم‌ترین عامل مؤثر در همبستگی سیاسی میان دو قوم عرب و عجم در خراسان بر ضد حکومت امویان چه بود؟
 (۱) سیاست‌ها و اقدامات امویان در انحصارگرایی قدرت و تعارض آن با اسلام
 (۲) گروه بیشتر بومیان خراسان به اسلام و همدلی و همفکری آنان با عباسیان
 (۳) رواج و گسترش تشیع در خراسان که بهره‌برداری رهبران دعوت عباسی را در پی داشت.
 (۴) تبلیغات رهبران قبایل یمنی ساکن خراسان بر ضد امویان و تبعیت موالی خراسانی از آنان
- ۳۸- کدام مورد بیانگر مهم‌ترین ویژگی خلفای عباسی در دوره اول خلافت عباسی است؟
 (۱) اقتدار سیاسی
 (۲) مظهر اقتدار شیخیت عربی
 (۳) اقتدار سیاسی و مرجعیت دینی
 (۴) وابستگی به نیروی سیاسی ایرانیان
- ۳۹- کدام شهر نوپدید و از مراکز حکومت‌های اسلامی در مرحله تحول از نظام و ساختار قبیله‌ای به نظام و ساختار شهرنشینی و همبستگی اجتماعی بنا شد؟
 (۱) قاهره
 (۲) بغداد
 (۳) کوفه
 (۴) بصره
- ۴۰- کدام عامل سبب شد تا در سال‌های آغازین خلافت مأمون، مردم بغداد و بعضی شهرهای بزرگ عراق با ابراهیم بن مهدی بیعت کنند؟
 (۱) اعتراض به مسمومیت و شهادت امام رضا (ع)
 (۲) اعتراض به انتخاب امام رضا (ع) به ولایتعهدی
 (۳) قتل امین به دست سپاه اعزامی مأمون
 (۴) مقابله با شورش و حمله خوارج به بغداد
- ۴۱- کدام مورد درباره روابط حکمرانان بویهی با دستگاه خلافت عباسی درست است؟
 (۱) احمد معزالدوله پس از تسلط بر بغداد، با خلیفه عباسی بیعت کرده و به نام او خطبه خواند.
 (۲) الملک‌الرحیم پس از اعتراض خلیفه عباسی، لقب خود را تغییر داده با دادن هدیه او را خشنود ساخت.
 (۳) علی عمادالدوله، درصدد براندازی خلیفه عباسی برآمد و از این رو مخالفان وی را با دادن مال و سپاه یاری کرد.
 (۴) عضدالدوله دیلمی پس از سرکوب مخالفان، روابط و مناسبات خود را با دستگاه خلافت بهبود بخشید تا با استفاده از نفوذ معنوی خلیفه قلمرو خود را گسترش دهد.

۴۲- نخستین پیمان صلح میان صفویان و عثمانی کدام است و مهم‌ترین پیامد آن چه بود؟

- ۱) سامسون - به رسمیت شناختن حاکمیت صفویان بر عتبات
- ۲) آماسیه - بازگرداندن بخش‌های مهمی از آذربایجان به ایران
- ۳) آماسیه - به رسمیت شناختن موجودیت و حاکمیت صفوی از سوی عثمانی
- ۴) سامسون - به رسمیت شناختن حاکمیت صفویان بر آذربایجان و کردستان

۴۳- کدام مورد درست است؟

- ۱) خوارزمشاهیان پس از برداشتن سلجوقیان از سر راه خود، روابط حسنه‌ای با دستگاه خلافت عباسی برقرار کردند.
- ۲) مأمونین که خاندانی محلی بودند به سال ۳۸۵ ق افریغیان کات را برانداختند و عنوان قدیمی خوارزمشاه را بر خویشانش نهادند.
- ۳) به دلیل اهمیت خوارزم برای غزنویان، سلطان محمود غزنوی طشت‌دار خود انوشکین غرچه را برای حکومت بر آن دیار گماشت.
- ۴) آتسز نخستین کسی بود که برای گسترش قلمرو خوارزمشاهیان به سوی سرزمین‌های تحت سلطه مغولان لشکرکشی کرد و با این کار آنان را به یورش بر سرزمین‌های اسلامی تحریک کرد.

۴۴- عامل اصلی شورش گروهی از اعراب به رهبری ابن طباطبا بر ضد مأمون چه بود؟

- ۱) قطع مواجب و جیره سپاهیان عرب
- ۲) تمایلات ایرانی مأمون و انتخاب امام رضا به ولایتعهدی
- ۳) عزل علی‌بن عیسی‌بن سامان از فرماندهان سپاه که مورد علاقه اعراب بود.
- ۴) تمایلات شیعی مأمون و تلاش برای بازگرداندن خلافت به علویان از طریق انتخاب امام رضا به ولایتعهدی

۴۵- کدام مورد دربارهٔ تحریم تجاری حکومت ممالیک از سوی اروپائیان درست است؟

- ۱) توسط پادشاهان انگلیس و فرانسه در دوره ممالیک برجی صورت گرفت و برای مدتی کوتاه مؤثر واقع شد.
- ۲) به تحریک پاپ و توسط پادشاهان آراگون و قشتاله در دوره ممالیک بحری صورت گرفته و مؤثر واقع نشد.
- ۳) به جبران شکست‌های صلیبیان، تحریم از سوی پاپ و در دوره ممالیک بحری اتفاق افتاد و مؤثر واقع نشد.
- ۴) توسط پادشاهان آلمان و فرانسه و با حمایت پاپ در دوره ممالیک برجی اتفاق افتاد، اما چندی بعد تحریم شکست خورد.

۴۶- مهم‌ترین اصلاحات فرهنگی و فکری در دوره فاطمیان توسط کدام خلیفه و به همت چه کسانی انجام شد؟

- ۱) حاکم بامرالله - حمیدالدین کرمانی و قاضی نعمان
- ۲) حاکم بامرالله - قاضی نعمان و ابویعقوب سجستانی
- ۳) معزالدین الله - حمیدالدین کرمانی و ابویعقوب سجستانی
- ۴) معزالدین الله - قاضی نعمان و ابویعقوب سجستانی

۴۷- دربارهٔ اقدامات صلاح‌الدین ایوبی در گسترش قلمرو خود به سرزمین شام و جزیره، کدام مورد درست نیست؟

- ۱) صلاح‌الدین در شام و جزیره نسبت به خاندان زنگی خواه در جنگ و خواه در صلح، با آنان رفتاری بزرگوارانه داشت.
- ۲) وی در تصرف مناطق شام و جزیره خلیفه عباسی را توجیه می‌کرد و هدف خود را اتحاد نیروهای مسلمانان در مقابله با صلیبیان اعلام می‌کرد.
- ۳) وی توانست حکومت‌های پراکنده این مناطق را تا موصل ضمیمه قلمرو خود کند و تأیید خلیفه عباسی را برای اقدامات خود داشته باشد.
- ۴) صلاح‌الدین سه بار موصل را محاصره کرد، ولی موفق به تصرف آن نشد و خلیفه عباسی بر خلاف دیگر مناطق به تسلط وی بر موصل رضایت نداشت.

- ۴۸- مهم‌ترین علت سقوط دولت ایوبیان چه بود؟
 (۱) به قدرت رسیدن حاکمان خردسال و دخالت ناروای دیگر کارگزاران
 (۲) ضعف سپاهیان در پی جنگ‌های متعدد با صلیبیان به ویژه در جنگ هفتم صلیبی
 (۳) ورود انبوهی از بردگان قبیچاقی از زمان صالح نجم‌الدین ایوب به صحنه حاکمیت و قدرت
 (۴) نزاع فراوان اعضای خاندان ایوبی با یکدیگر و دخالت نیروهای خارجی مانند خوارزمشاهیان در صحنه سیاست و نظامی‌گری
- ۴۹- تسلط بر جزایر بالئار در دوره کدام حکمران اموی اندلس به وقوع پیوست؟
 (۱) حکم اول (۲) عبدالرحمن دوم (۳) عبدالرحمن سوم (۴) هشام اول
- ۵۰- کدام مورد درباره نبرد مساره درست است؟
 (۱) جنگ میان اعراب شامی و بلدی در اندلس و به پیروزی اعراب شامی به رهبری بلج بن بشر انجامید.
 (۲) جنگ میان یوسف بن عبدالرحمن و اعراب یمنی که به پیروزی یوسف و تداوم امارت وی بر اندلس انجامید.
 (۳) جنگ میان مسلمانان و مسیحیان در ناحیه سیتمانیا که به پیروزی مسلمانان و تسلط آنان بر جنوب فرانسه انجامید.
 (۴) جنگ سرنوشت‌سازی که میان عبدالرحمن داخل و یوسف بن عبدالرحمن در گرفت و به پیروزی عبدالرحمن و تأسیس حکومت امویان اندلس انجامید.
- ۵۱- کدام قبیله بربر، بیشترین نقش را در دستیابی موحدون بر حکومت داشت؟
 (۱) مصامده (۲) زناته (۳) کتامه (۴) صنهاجه
- ۵۲- کدام مورد درباره حکومت‌های خوارج در مغرب، درست است؟
 (۱) رستمیان که بر مذهب اباضی بودند. (۲) رستمیان که بر مذهب ازرقی بودند.
 (۳) بنومدرار که بر مذهب صفری بودند. (۴) بنومدرار که بر مذهب نجدیه بودند.
- ۵۳- واژه هند از سوی مورخان و جغرافیانگاران مسلمان، معمولاً به چه مناطقی گفته می‌شد؟
 (۱) پاکستان امروزی به اضافه مناطقی از پنجاب و کشمیر در هند
 (۲) همه سرزمین‌های واقع در شمال شبه قاره هند و سواحل غربی دکن
 (۳) همه مناطق واقع در شرق رودخانه سند و گاه همه جنوب شرق آسیا
 (۴) مناطقی که امروزه کشورهای هند و پاکستان در آن تشکیل شده است.
- ۵۴- قیام سراسری هند علیه سلطه بریتانیا (مشهور به موتینی یا جنگ استقلال) در چه سالی رخ داد و نتیجه آن چه بود؟
 (۱) ۱۸۵۷ - سلطه مستقیم بریتانیا بر هند و پایان حکومت مسلمانان
 (۲) ۱۸۵۷ - تضعیف حکومت مسلمانان و تقویت موضع کمپانی هند شرقی
 (۳) ۱۸۶۸ - سلطه کامل بریتانیا بر هند و تبعید آخرین پادشاه مسلمان هند
 (۴) ۱۸۶۸ - پایان یافتن حکومت بابریان و سلطه کامل کمپانی هند شرقی بر هند
- ۵۵- در کدام مورد، جلال‌الدین خوارزمشاه، توانست سپاهیان چنگیز را شکست دهد؟
 (۱) نبرد سند (۲) جنگ پروان (۳) جنگ نیشابور (۴) واقعه تفلیس
- ۵۶- کدام مورد درباره سیاست‌های دینی تیمور درست است؟
 (۱) به سبب دخالت مشایخ صوفیه در سیاست، بر آنان بسیار سخت گرفت.
 (۲) به دلیل اعتقاد به مذهب حنفی، به عالمان و امامان شیعه، بی‌توجه بود.
 (۳) علاوه بر اصول و قوانین اسلامی به یاسای چنگیزی هم توجه جدی داشت.
 (۴) برای خود مأموریتی دینی قائل بود، منتهی احترام عالمان دینی و سادات را مرعی نمی‌داشت.

- ۵۷- پیامد مهم نبرد تیمور با بایزید اول عثمانی چه بود؟
 (۱) انضمام همه منطقه آناتولی به قلمرو تیموریان
 (۲) گسترش اسلام در مناطق مسیحی‌نشین قلمرو عثمانی
 (۳) مصالحه میان تیموریان و عثمانی‌ها و تقسیم منطقه آناتولی
 (۴) توجه بیشتر اروپاییان به تیمور و رهایی آن‌ها از فشارهای عثمانیان
- ۵۸- کدام یک از سلاطین عثمانی پیمان صلح آماسیه را زیر پا نهاد و به قلمرو صفوی لشکرکشی کرد؟
 (۱) سلیمان اول (۲) بایزید دوم (۳) سلیم سوم (۴) مراد سوم
- ۵۹- انتقال پایتخت عثمانی از آسیا صغیر به ادرنه در دوره کدام سلطان عثمانی به وقوع پیوست و علت آن چه بود؟
 (۱) مراد اول - حملات پی‌درپی اروپاییان به آسیای صغیر و به خطر افتادن پایتخت عثمانی در آنجا
 (۲) مراد اول - بهره‌برداری از استحکامات نظامی شهر و دسترسی آسان‌تر به مناطق اروپایی
 (۳) اورخان - علاقه فراوان وی به گسترش قلمرو عثمانی در اروپا
 (۴) اورخان - ضعف استحکامات نظامی بورسا
- ۶۰- علت اعتراض مردم گیلان در ۱۰۳۸ به رهبری غریب شاه گیلانی در دوره سلطنت شاه‌صفی چه بود؟
 (۱) فشارهای مالیاتی مأموران مالی حکومت صفوی (۲) مخالفت با جانشینی شاه‌صفی به جای شاه‌عباس
 (۳) اعتقاد او به تشیع زیدی (۴) تحریک دولت عثمانی
- ۶۱- کدام اثر نسب‌شناسی برای پژوهش درباره‌ی اوضاع اجتماعی و فرهنگی رجال و شخصیت‌ها اهمیت خاص دارد؟
 (۱) الانساب سمعانی (۲) انساب الاشراف بلاذری
 (۳) جمهرة انساب العرب ابن حزم (۴) جمهرة النسب هشام بن محمد کلبی
- ۶۲- کدام مورد درباره‌ی منابع تاریخی نگاشته شده در هند دوره‌ی اسلامی، درست نیست؟
 (۱) کتاب تاریخ فیروزشاهی نوشته ضیاء‌الدین برنی، از آثار مهم درباره‌ی دوره تغلقیان است.
 (۲) چچنامه کتابی فارسی درباره‌ی نخستین خاندان‌های حکومت‌گر مسلمان در سند است.
 (۳) کتاب طبقات ناصری اطلاعات زیادی درباره‌ی چگونگی تشکیل سلسله سلاطین دهلی دربردارد.
 (۴) یکی از مفیدترین آثار فارسی برای مطالعه تاریخ حکومت‌های مستقل مسلمان در دکن تاریخ فرشته است.
- ۶۳- کدام مورد بیانگر اهمیت تک‌نگاری‌های تاریخی در تاریخ‌نگاری اسلامی است؟
 (۱) گردآوری و کتابت روایات شفاهی (۲) گردآوری و کتابت روایات معتبر تاریخی
 (۳) کتابت احادیث به نقل از رسول خدا (ص) (۴) تحول تاریخ‌نگاری روایی به تاریخ‌نگاری ترکیبی
- ۶۴- کدام کتاب طبقات بر سه اصل نَسَب، طبقه و موطن رجال مبتنی است؟
 (۱) الطبقات الکبری ابن سعد (۲) کتاب الطبقات خلیفه بن خیاط
 (۳) طبقات ناصری منهای سراج (۴) طبقات الشافعیه الکبری سبکی
- ۶۵- حدود و حقوق اهل ذمه، در کدام نوع منبع بیان شده است؟
 (۱) خراج و فتوح (۲) سیره و مغازی (۳) طبقات و تراجم (۴) انساب و رجال
- ۶۶- کدام کتاب از مراجع کتاب‌شناسی شیعه است و مؤلف آن کیست؟
 (۱) کشف الحَجَب و الأستار - حاجی خلیفه
 (۲) کشف الحَجَب و الأستار - اعجاز حسین نیشابوری
 (۳) کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون - حاجی خلیفه
 (۴) کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون - اعجاز حسین نیشابوری

- ۶۷- کدام مورد درباره علم تاریخ درست است؟
 (۱) ماهیتاً سیاسی و مبتنی بر اراده فرمانروایان است.
 (۲) ذهنی و متکی بر ذهنیت مورخان است.
 (۳) عقلی و مبتنی بر استدلال عقلی است.
 (۴) سندی و مبتنی بر منابع است.
- ۶۸- کدام مورد درباره التصریف زهراوی درست است؟
 (۱) کتابی جامع در کحالی است.
 (۲) نخستین رساله مصور جراحی در جهان اسلام است.
 (۳) بخش سی‌ام این کتاب درباره جراحی و آلات جراحی است.
 (۴) کتابی در تراجم احوال اطبای اسلامی و غیراسلامی است.
- ۶۹- فی معرفة الحیل الهندسیه اثر کیست؟
 (۱) عبدالرحمن خازنی
 (۲) اسماعیل جزری
 (۳) احمد بن موسی خوارزمی
 (۴) ثابت بن قره حرانی
- ۷۰- آلات رصدی تیکو برائه تحت تأثیر یا به تقلید از آلات رصدی کدام یک از منجمان اسلامی ساخته شده است؟
 (۱) زرقالی و جابرین افلح
 (۲) سجزی و ابوریحان بیرونی
 (۳) شرف‌الدین طوسی و علی بن خلف
 (۴) مؤیدالدین عرُضی و تقی‌الدین منجم
- ۷۱- ابو عبدالله خوارزمی مفاتیح‌العلوم را در چند مقاله یا بخش کلی تقسیم کرده است؟
 (۱) علوم دینی، عربی، یونانی، ایرانی
 (۲) علوم شرعی / دینی، عربی و یونانی / اجمعی
 (۳) علوم شرعی / دینی، عربی، یونانی
 (۴) علوم دینی، عربی و یونانی، ایرانی / هندی
- ۷۲- کوفه پیش از خلافت علی (ع) به چند محله قبیله‌ای - اردوگاهی تقسیم شده بود؟
 (۱) چهار (۲) پنج (۳) شش (۴) هفت
- ۷۳- اوج معلومات جغرافیای دربانوردی مسلمانان در کدام اثر / آثار دیده می‌شود؟
 (۱) آثار پیری رئیس
 (۲) اثر سید علی رئیس (کاتب رومی)
 (۳) آثار ابن ماجد و سلیمان مَهْری
 (۴) بحرالاسود و الابيض سید نوح
- ۷۴- بلاد جلاله در کجا واقع است؟
 (۱) غرب مغرب اقصی (۲) جنوب شرقی اندلس (۳) شمال غربی اندلس (۴) شرق مغرب اقصی
- ۷۵- کرسی‌های خوزستان در دوره اسلامی کدام شهرها بودند؟
 (۱) ارجان و عبّادان
 (۲) عسکر مکرّم و مسرقان
 (۳) اهواز (هرمز شهر) و تُستر (شوشتر)
 (۴) دزفول و شاه‌آباد (جندی‌شاپور)
- ۷۶- اصطلاح سنجق و سنجق‌بای، مربوط به کدام بخش از تشکیلات امپراتوری عثمانی است؟
 (۱) ینی‌چری (۲) دیوان همایون (۳) دربار و باب عالی (۴) اقطاع و زمین‌داری
- ۷۷- کدام شرط در شروط احراز منصب وزارت تفویض معتبر نیست؟
 (۱) علم (۲) نسب (۳) اسلام (۴) حرّیت
- ۷۸- وظایف و اختیارات کدام نوع امارت به «تدبیرالجیش و سياسة الرعية و حماية البيضة و الذب عن الحریم» محدود بود؟
 (۱) عامّة (۲) خاصّه (۳) استکفاء (۴) استیلاء
- ۷۹- هنر کتاب‌آرایی و دیوارنگاری در کاخ‌ها، از ویژگی‌های کدام سبک از نگارگری است؟
 (۱) صفوی (۲) سلجوقی (۳) بویه‌ی (۴) فاطمی

- ۸۰- به کدام علت شریف‌ترین و مقدس‌ترین هنر بصری در جهان اسلام خوشنویسی بوده است؟
 (۱) نمود مجسم کلام الهی است.
 (۲) عربی زبان بین‌الملل مسلمانان است.
 (۳) قابلیت انعطاف نوشتاری دارد و تنوع آن زیاد است.
 (۴) اصلی‌ترین عنصر تزئین در مساجد و اماکن اسلامی بوده است.
- ۸۱- دو گونه خط حمیری که منشأ خط کوفی بود، کدامند؟
 (۱) خط لحنی و خط صفوی
 (۲) خط حمیری و خط ثمودی
 (۳) خط صفوی و خط انباری
 (۴) خط مقور یا نسخ و خط مبسوط یا یابس
- ۸۲- کدام مورد دربارهٔ نظام شهری اسلام در دهه‌های نخستین هجری درست است؟
 (۱) در آغاز صورت کالبدی نداشت.
 (۲) از آغاز هم صورت کالبدی و هم هویت معنایی و ارزشی داشت.
 (۳) صورت کالبدی و هویت معنایی نظام شهری اسلام اقتباسی بود.
 (۴) صورت کالبدی و هویت معنایی - ارزشی شهر اسلامی در مدینه‌النبی تعیین نهایی پیدا کرد.
- ۸۳- کدام مورد بیانگر اقسام سته در خوشنویسی است؟
 (۱) محقق - ریحان - نستعلیق - رقاع - ثلث - بنائی
 (۲) ثلث - کوفی - رقاع - نسخ - نستعلیق - محقق
 (۳) ریحان - ثلث - کوفی - رقاع - نسخ - توقیع
 (۴) محقق - ریحان - ثلث - نسخ - رقاع - توقیع
- ۸۴- آثار ادب المفرد بخاری / الرسالة المفصلة لاحوال المتعلمین قابسی / السعادة و الاسعاد عامری / رسائل اخوان الصفا، به ترتیب دارای کدام رویکرد تعلیمی و تربیتی است؟
 (۱) اخلاقی - حدیثی - صوفی - صوفی
 (۲) فقهی - اخلاقی - اجتماعی - فلسفی
 (۳) حدیثی - فقهی - فلسفی - اجتماعی
 (۴) حدیثی - فقهی - فلسفی - فلسفی
- ۸۵- کدام مورد، دربارهٔ اصطلاحات «خان - صاحب - مملی - مشتغل» به ترتیب درست است؟
 (۱) استراحتگاه مسافران - ملازم شیخ - آثار املاء شده - دانشجوی تمام‌وقت
 (۲) خوابگاه مسافران - شاگرد شیخ - درخواست‌کننده املاء - دانشجوی شاغل
 (۳) استراحتگاه طلاب - همنشین استاد - نگارنده املائی شیخ - دانشجوی شاغل
 (۴) سکونتگاه طلاب - دستیار علمی استاد - شیخ املاء‌کننده - دانشجوی تمام‌وقت
- ۸۶- موضوع کدام کتاب درست نیست؟
 (۱) مفاتیح الغیب - تفسیر
 (۲) شرایع الاسلام - فقه
 (۳) مغنی اللبیت - نحو
 (۴) تذکره نصیرییه - ریاضیات
- ۸۷- دربارهٔ کتاب‌هایی که با عنوان «آداب تعلیم و تربیت» در تمدن اسلامی نگاشته شده است، کدام مورد درست نیست؟
 (۱) حاوی داده‌های تاریخی مهمی هستند.
 (۲) محتوای آن‌ها ریشه در آموزه‌های اخلاقی کتاب و سنت دارد.
 (۳) بیان‌کننده آرمان‌های تعلیمی و تربیتی نظام آموزشی مسلمانان است.
 (۴) در این آثار ادب به مفهوم مبانی، اصول، روش‌ها و رفتارهای جزئی در تعلیم و تربیت به‌کاررفته است.

۸۸- «تروبادورها» چه کسانی بودند؟

- ۱) گروهی از متخصصان زبان و فرهنگ اردو در غرب
- ۲) یهودیان پیرو ابن رشد و ناقل مکتب فلسفی او به غرب
- ۳) نخستین گزارشگران رویدادهای جنگ‌های صلیبی به غرب
- ۴) حاملان و ناقلان شیوه‌ها و مضامین شعر غنایی عربی به غرب

۸۹- کدام مورد دربارهٔ فعالیت‌های علمی اسنوک هر گرونیه مستشرق هلندی، درست است؟

- ۱) استفاده از مطالعات هنجاری و میان‌رشته‌ای برای ترویج همگرایی دین میان عثمانی و دولت هلند
- ۲) استفاده از مطالعات نظری برای آشنایی با عقاید، آداب و رسوم مسلمین جهت ارائه راهکارهای جدید به دولت هلند
- ۳) استفاده از مطالعات میدانی برای آشنایی با عقاید، آداب و رسوم مسلمین جهت ارائه راهکارهای جدید به دولت هلند
- ۴) استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای برای آشنایی با عقاید، آداب و رسوم ترک‌ها جهت ارائه راهکارهای جدید جلوگیری از سلطه عثمانی بر دولت هلند

۹۰- رواج مطالعه علمی اسلام در نیمه دوم قرن بیستم، حاصل کدام مورد نبود؟

- ۱) افزایش رسانه‌های تحت مدیریت غربی‌ها
- ۲) بی‌نیازی غرب از شناخت شرق به شیوه سنتی
- ۳) کاهش وابستگی مالی دانشگاه‌ها به منابع دولتی
- ۴) افزایش تعامل میان رهبران دینی مسلمان و مسیحی

